

Nr 432

Av fröken Stenberg m. fl., om ett medicinskt centrum vid Umedalens sjukhus.

(Lika lydande med motion nr 517 i Andra kammaren)

I enlighet med proposition nr 165/1928 beslöts att ett hospital skulle förläggas i närheten av Umeå, och sjukhuset, som sedermera erhöll namnet Umedalens sjukhus, byggdes i början av 30-talet. Sjukhuset togs i bruk i december månad 1934.

Något medicinskt centrum anordnades icke vid sjukhuset. I proposition nr 220 år 1929 av den 15 mars framhålles att i administrationsbyggnadens källarvåning skulle inrymmas laboratorium, behandlingsrum och apotek. Vid planeringen av sjukhuset gick man därvid ut ifrån gängse förebilder för motsvarande sjukvårdsinrättningar, och någon hänsyn till eventuell vård inom sjukhuset av kroppsligt sjuka togs uppenbarligen icke i egentlig mening.

Administrationsbyggnadens källarvåning har sedan sjukhusets tillkomst — 1934 — och fortfarande fungerat såsom sjukhusets »medicinska centrum». Under årens lopp har i brist på andra lokaler i denna källarvåning måst inrymmas verksläkar- och tandläkarmottagning. Lokalerna i fråga visade sig redan från början synnerligen olämpliga med dålig dagerbelysning och vissa tider av året med stark fuktbildning.

Fastställda antalet vårdplatser vid sjukhuset uppgick vid starten till 918. 1952 tillkom en paviljong för tbc-sjuka kvinnor och 1956 en motsvarande paviljong för tbc-sjuka män, varvid platsantalet ökades till 1 039. För närvarande utgör fastställt platsantal 927. På grund av överbeläggning vårdas dock i genomsnitt vid sjukhuset 1 100 patienter och i familjevård 160.

Frågan om ett medicinskt centrum vid sjukhuset har under årens lopp ständigt varit aktuell. I mars månad 1959 infortrade medicinalstyrelsen förslag angående aktuella byggnadsbehov vid sjukhuset och härvid framfördes på nytt behovet av en nybyggnad för medicinskt centrum.

I skrivelse till Konungen av den 19 december 1961 angående anslag för budgetåret 1962/63 till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. redogjorde mentalsjukvårdsberedningen för principplan för upprustning och modernisering av Umedalens sjukhus och anförde bl. a. följande beträffande behandlingslokaler, expeditioner och kontor vid sjukhuset.

Sjukhusets medicinska centrum och kontor är för närvarande inrymda i en särskild byggnad, som uppfördes i samband med sjukhusets tillkomst. Denna är helt otillfredsställande såväl vad beträffar omfattning som inredning. Sålunda har behandlingslokalerna, som huvudsakligen är förlagda till byggnadens källarvåning, dålig dagerbelysning, och ett flertal för ett medicinskt centrum erforderliga lokaler saknas. Det är således nödvändigt att en ny byggnad snarast uppföres för ändamålet.

Ärendet upptogs i Kungl. Maj:ts proposition nr 76 år 1962. På grund av väckta motioner i ärendet (I: 631 och II: 759) förordade statsutskottet i ett **utlåtande nr 129 med tillstyrkande** av de gjorda motionsyrkandena samråd i frågan med Västerbottens läns landsting varvid sådana åtgärder borde vidtagas att erforderliga vårdenheter kunde förläggas i anslutning till befintliga kroppssjukhus i länet. Med ledning härav uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 6 juni 1962 åt mentalsjukvårdsberedningen att med beaktande av vad statsutskottet sålunda anfört upptaga förhandlingar med Västerbottens läns landsting angående berörda frågor rörande mentalsjukvårdens organisation m. m. inom dess landstingsområde.

Något definitivt beslut beträffande den upprättade principplanen för sjukhuset föreligger ännu icke.

Oavsett denna frågas slutliga lösning bör frågan om medicinskt centrum för sjukhuset ävensom frågan om expeditionslokaler lösas enär nuvarande förhållanden vid sjukhuset måste betecknas såsom synnerligen otillfredsställande.

I ett cirkulär till direktionerna vid statens mentalsjukhus av den 30 april 1965 (dnr S 488) har medicinalstyrelsen anmodat direktionerna att låta verkställa inventering av patienterna vid respektive sjukhus och på basis därav uppgöra förslag till specialiserade vårdenheter i enlighet med riktlinjer uppdragna i en PM angående mentalsjukhusens organisation. I denna PM framhålles bl. a. att för den somatiska vården bör inrättas en speciell kroppssjukavdelning för ett omhändertagande i största möjliga utsträckning inom sjukhuset av akut somatiskt sjuka patienter. Vidare framhålles att »av avgörande betydelse för sjukvårdens effektivitet är emellertid icke blott en ändamålsenlig fördelning över sjukhuset av all personal med utnyttjande i största möjliga utsträckning av vars och ens speciella kvalifikationer utan även att *arbetsförhållandena* utrustnings- och lokalmässigt är så tilltalande och underlättande som möjligt. En allmän översyn i dessa avseenden anbefalles. Särskilt tillgång på *tekniska hjälpmedel* kan ha betydande, i olika hänseenden personalbesparande återverkningar.»

På grund av att Umedalens sjukhus är i avsaknad av medicinskt centrum i egentlig mening kan av medicinalstyrelsen upprättade riktlinjer för sjukvårdens ordnande icke fullföljas på ett önskvärt sätt.

I frågan angående medicinskt centrum vid Umedalens sjukhus har sjukhusets direktion den 20 augusti 1965 till medicinalstyrelsen överlämnat en skrivelse från sjukhuschefen och sjukhusintendenten vid sjukhuset, vari

hemställdes att frågan om nytt medicinskt centrum för sjukhuset ånyo måtte aktualiseras, och härvid framhållit att åtgärder med det snaraste borde vidtagas för lösning av denna för sjukhusdriftens upprätthållande och utveckling mycket vitala fråga ävensom låtit anmäla att stort behov föreläge för expeditionslokaler och undersökningsrum för läkare ävensom av expeditionslokaler för övrig administrationspersonal.

Beträffande behandlingslokalerna i administrationsbyggnadens källarvåning framhölls i skrivelsen att i denna källarvåning var för närvarande inrymda lokaler för internmedicinöverläkaren, laboratorium, apotek jämte förråd, behandlingsrum, steriliseringsrum, tandklinik, väntrum, förråd och mörkrum. Utrymmen för personalens omklädningsrum och vilorum saknas helt. Provisorium härför kommer att anordnas i ett av förråden. Egentlig expedition för internöverläkarens mottagningssköterska saknas. Ett av förråden är under ombyggnad för installerande av en genomlysningsapparat. Endast en toalett finnes tillgänglig inom lokalerna, vilken toalett är avsedd både för personalen och besökande patienter. Antalet personal, som dagligen arbetar inom lokalerna, uppgår till 12 st.

Förhållandena beträffande sjukhusets behandlingslokaler, framhölls i skrivelsen, får betecknas såsom synnerligen otillfredsställande, och källarlokaler i fråga, som nu är helt otillräckliga, är ur arbetssynpunkt icke lämpliga.

Vidare anfördes i skrivelsen att på grund av tillkomsten av nya tjänster under de senaste åren har samtliga utrymmen inom administrationsbyggnaden tagits i anspråk såsom expeditionslokaler och att för närvarande expeditioner saknas för förste föreståndaren och fyra läkare. Läkarna vid sjukhuset är helt i avsaknad av särskilda undersökningsrum. Skrivpersonalen för läkarna — 3 st. kontorsbiträden — är hänvisade en expedition.

Mentalsjukvårdsberedningen tillställdes under september månad 1965 uppgift beträffande utrymmesbehov för medicinskt centrum vid Umedalens sjukhus varvid påpekades, att behovet av lokalerna i fråga var mycket stort och närmast att anse såsom akut, och framhölls angelägenheten av att anslagsäskanden gjordes i ärendet för budgetåret 1966/67.

I mentalsjukvårdsberedningens skrivelse till Konungen angående anslag för budgetåret 1966/67 till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. har dock icke någon förnyad framställning gjorts beträffande medicinskt centrum vid Umedalens sjukhus. Detta förhållande har föranlett sjukhusets direktion den 14 januari 1966 att till medicinalstyrelsen överlämna nya skrivelser från sjukhusets sjukhuschef och sjukhusintendent rörande medicinskt centrum med starkt understrykande av de synpunkter som sjukhuschefen och sjukhusintendenten anförde.

I skrivelser till medicinalstyrelsen har både sjukhuschefen och sjukhusintendenten i januari 1966 kraftigt understrukit behovet av att åtgärder vidtages för att rätta till dessa missförhållanden. Sjukhuschefen anförde bl. a.

att det alltsedan sjukhuset togs i anspråk 1934—1935 har ansetts att anordningarna beträffande laboratorium, apotek, verksläkarmottagning, poliklinik etc. (medicinsk enhet) på grund av placering i kulvert under administrationsbyggnaden på intet sätt är tillfredsställande. Under senare år har en mångfald nya tjänster tillkommit, vilkas befattningshavare alla måste placeras i administrationsbyggnaden, vilket medfört mycket svår bemästrad trängsel.

Sjukhuschefen framhåller också att det synes honom nödvändigt att ännu en gång påpeka det allmänna missnöjet bland den i detta avseende intresserade personalen och de försvårade arbetsförhållanden under vilka densamma måste utforma sitt arbete.

Sjukhusintendenten framhåller i sin skrivelse att nuvarande förhållanden måste betecknas som synnerligen otillfredsställande, och han anser att åtgärder med det snaraste måste vidtagas för att tillgodose sjukhuset med ändamålsenliga lokaler för medicinskt centrum.

Den 11 januari 1966 gjordes på uppdrag av direktionen vid Umedalens sjukhus uppvaktning hos Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott. Utskottet informerades om den akuta problemställningen beträffande medicinvården, varvid anhölls om landstingets medverkan att under 1966 rikta de statliga myndigheternas uppmärksamhet på den under det senaste decenniet i många sammanhang dryftade men ännu ej lösta frågan beträffande medicinskt centrum vid Umedalens sjukhus.

Vid sammanträdet framhöll sjukhusets internmedicinöverläkare Alf Myrstener bland annat

att de smärre förbättringar beträffande medicinvården som kunnat genomföras under de senaste åren i mycket hög grad försvårats av bristen på lämpliga lokaler och att man därför icke kan komma ifrån att en nybyggnad vid sjukhuset är nödvändig om medicinvården i fortsättningen skall kunna fungera med krav på någorlunda tidsenliga förhållanden,

att nuvarande förhållanden motverkar de ansträngningar som på andra sätt görs för att rekrytera underläkare till sjukhuset, där inte en enda underläkartjänst är besatt med ordinarie befattningshavare,

att de 1 113 patienter som vårdas vid sjukhuset för närvarande i praktiken sköts av fyra psykiatriker samt en invärtesmedicinare.

Sammanfattningsvis kan konstateras

att mentalsjukvårdsberedningens utredningsarbete beträffande möjligheterna att nyttja Umedalens sjukhus för annat ändamål än för vuxna egentligt mentalt sjuka ännu ej är avslutat, samt

att även om nybyggnad av psykiatriska enheter vid länets lasarett skall genomföras måste till följd av investeringsbegränsningar Umedalens sjukhus under en uppenbarligen lång övergångstid utnyttjas för sjukvårdsändamål. 1955—1964 har cirka 3,4 miljoner kronor investerats i underhåll av fastigheterna.

Det synes oss motionärer därför befogat att — som ett led i ett rationellt tillvaratagande av samhällets resurser — den tidigare i Kungl. Maj:ts proposition nr 76 år 1962 av mentalsjukvårdsdelegationen framlagda principplanen beträffande bl. a. utbyggnaden av ett medicinskt centrum vid Umedalens sjukhus upptages till förnyad prövning.

Ett beslut om sådan utbyggnad skulle göra det möjligt att under en längre övergångstid och i avvaktan på mentalsjukvårdsberedningens slutgiltiga förslag effektivt utnyttja Umedalens sjukhus.

Med hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär åtgärder för utbyggnad av medicinskt centrum vid Umedalens sjukhus i syfte att effektivt utnyttja nämnda sjukhus i enlighet med vad i motionen anföres.

Stockholm den 26 januari 1966

Gunvor Stenberg

Rolf Kaijser

Per Jacobsson

Torsten Andersson